

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 314/2013-9

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 30. mája 2013 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti L. a. s., B., a obchodnej spoločnosti L. s. r. o., B., zastúpených F., s. r. o., B., konajúca prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. B. F., vo veci namietaného porušenia základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Bratislava I č. k. 19 C 124/2010-238 z 1. marca 2013 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti L. a. s., a obchodnej spoločnosti L. s. r. o., o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. mája 2013 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti L. a. s., B. (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), a obchodnej spoločnosti L. s. r. o., B. (ďalej len „sťažovateľka v 2. rade“, spolu ďalej len „sťažovateľky“), zastúpených F., s. r. o., B., konajúca prostredníctvom konateľa a advokáta JUDr. B. F., vo veci namietaného porušenia ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na pokojné užívanie majetku podľa čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) uznesením Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) č. k. 19 C 124/2010-238 z 1. marca 2013 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľky sú v postavení žalobkyne v 1. a 2. rade v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 19 C 124/2010, pričom ich žaloba smeruje proti Slovenskej republike (ďalej len „žalovaná“), v mene ktorej koná Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky. V označenom konaní sa sťažovateľky domáhajú náhrady majetkovej škody a nemajetkovej ujmy z titulu nesprávneho úradného postupu.

Napadnutým uznesením okresného súdu bola sťažovateľke v 1. rade uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v sume 16 500 € a sťažovateľke v 2. rade v sume 645 465,84 €, a to do 60 dní od právoplatnosti napadnutého uznesenia.

Podľa názoru sťažovateľiek napadnuté uznesenie okresného súdu z ústavného hľadiska neobstojí, pretože je v rozpore s § 141a ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ďalej so zámerom zákonodarcu v súvislosti s týmto ustanovením, taktiež s § 4 ods. 1 písm. k) zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdnych poplatkoch“) a napokon aj so zásadou rovnosti účastníkov konania. Výrok v napadnutom uznesení je podľa sťažovateľiek založený na nesprávnom právnom posúdení

veci, keďže okresný súd na zistený skutkový stav aplikoval síce správnu právnu normu, ale ju nesprávne interpretoval.

Podľa sťažovateľiek interpretácia § 141a ods. 1 OSP založená na premise, že súd je vždy povinný uložiť navrhovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, ak to navrhne odporca a ak je v konaní uplatňované právo na zaplatenie peňažnej sumy, pričom u navrhovateľa nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov v celom rozsahu, je nesprávna.

Sťažovateľky v sťažnosti okrem iného uvádzajú:

«Pri rozhodovaní súdu o návrhu odporcu na zloženie preddavku na trovy konania nie je totiž právne bezvýznamné, kto je odporcom. Ak je odporcom subjekt, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní..., je vylúčené, aby bola navrhovateľovi uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania. Bráni tomu ústavne súladná interpretácia ustanovenia § 141a OSP.

Podľa ustanovenia § 141a ods. 1 veta štvrtá OSP cit.: „Ak navrhovateľ preddavok na trovy konania v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku na trovy konania zastaví.“ Platí teda, že súd môže pre nezloženie preddavku na trovy konania konanie zastaviť len vtedy, ak kumulatívne nastanú nasledovné právne skutočnosti:

- navrhovateľ preddavok na trovy konania v súdom určenej lehote nezložil;*
- odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil;*

Právne nie je možné, aby súd pre nezloženie preddavku na trovy konania konanie zastavil vtedy, ak:

- navrhovateľ preddavok na trovy konania v súdom určenej lehote nezložil;*
- odporca, ktorý nemá povinnosť zložiť preddavok, ho nezložil;*

a ani v prípade, že

- navrhovateľ preddavok na trovy konania v súdom určenej lehote nezložil;*
- odporca, ktorý nemá povinnosť zložiť preddavok, ho zložil.*

Právna úprava reflektuje vôľu zákonodarcu zachovávať zásady spravodlivého súdneho konania aj v prípade rozhodovania o návrhu odporcu podľa ustanovenia § 141a OSP. Bolo by totiž porušením zásady rovnosti účastníkov konania, ak by súd legálne mohol na návrh vecne oslobodenej žalovanej strany, ktorá má evidentný záujem na tom, aby konanie pred súdom neprebiehalo, disproporcionálne zaťažiť žalobcu povinnosťou uhradiť bez existencie racionálneho dôvodu vysokú finančnú sumu a previazať splnenie tejto povinnosti s udelením sankcie v podobe zastavenia konania. Obiter dictum, ak by žalovaný, ktorého majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní (v okolnosti daného prípadu Slovenská republika) mohol svojím úkonom vytvoriť iracionálnu prekážku, ktorá by spôsobila zastavenie konania (t. j. podať bez odôvodnenia návrh na zloženie preddavku na trovy konania), a súd by o takom návrhu rozhodol uložením povinnosti preddavok zložiť, došlo by k porušeniu základného práva žalobcu na súdnu ochranu, osobitne práva na prístup k súdu, ktoré je jeho imanentnou súčasťou.

Súd môže uložiť žalobcovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania podľa ustanovenia § 141a ods. 1 OSP len vtedy, ak o takejto povinnosti rozhoduje na návrh žalovaného, ktorý má, resp. v prípade pozitívneho rozhodnutia bude mať, povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v rovnakej výške ako žalobca. V prípade, ak návrh na zloženie preddavku podal žalovaný, ktorý nemá povinnosť, resp. v prípade pozitívneho rozhodnutia súdu nebude mať povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v rovnakej výške ako žalobca, pretože jeho majetkové pomery ako dlžníka nemožno usporiadať podľa osobitného predpisu o konkurznom konaní, musí súd takýto návrh zamietnuť a to s poukazom na ústavne súladnú interpretáciu ust. § 141a ods. 1 OSP.

Uloženie povinnosti žalobcovi zložiť preddavok na trovy konania tam, kde je žalovaný od takejto povinnosti vecne oslobodený, postráda akýkoľvek zmysel, pretože aj keď žalobca zaťažený povinnosťou preddavok nezloží, konanie nemožno zastaviť.»

Sťažovateľky upozorňujú na to, že okresný súd si túto ich argumentáciu osvojil v skutkovo a právne podobných konaniach, v ktorých vystupujú tí istí účastníci a v ktorých sa rozhodovalo o totožných návrhoch žalovaných na uloženie povinnosti zložiť preddavok na trovy konania. V týchto prípadoch bol ale návrh žalovaných zamietnutý (napr. uznesenia

okresného súdu č. k. 16 C 162/2011-161 z 21. marca 2012 a č. k. 16 C 163/2011-161 z 21. marca 2012).

Sťažovateľky ďalej zdôrazňujú, že sú v konaní vedenom okresným súdom vecne oslobodené od platenia súdnych poplatkov v zmysle ustanovenia § 4 ods. 1 písm. k) zákona o súdnych poplatkoch. Vecné oslobodenie od súdnych poplatkov sa vzťahuje na celé konanie, a preto nie je dôvod, aby boli sťažovateľky posudzované z pohľadu splnenia predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov. Tam, kde zákon presne ustanoví, že navrhovateľ je oslobodený od platenia súdneho poplatku v konaní, v ktorom sa domáha náhrady škody v súvislosti s nesprávnym úradným postupom, je „*bizarné*“, aby mu zároveň ustanovil povinnosť zložiť preddavok na trovy konania bez toho, aby takúto povinnosť mal aj odporca.

Sťažovateľky ďalej namietajú, že okresný súd ignoroval formálnu podmienku ustanovenú v § 141a ods. 1 OSP, podľa ktorej je možné rozhodovať o uložení povinnosti zložiť preddavok len vtedy, ak sa uplatňuje právo na zaplatenie peňažnej sumy prevyšujúcej 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu, ako aj pravidlo obsiahnuté v § 141a ods. 2 OSP, podľa ktorého výška preddavku je 5 % z peňažnej sumy uplatňovanej navrhovateľom, pričom na príslušenstvo sa neprihliada. V posudzovaných prípadoch je podľa sťažovateľiek zjavné, že nimi uplatňovaná istina neprevyšuje 400-násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu a požadovaná suma preddavku prevyšuje 5 % uplatňovanej istiny.

Napokon sťažovateľky zdôrazňujú, že návrh žalovanej neobsahoval žiadne odôvodnenie účelu, na ktorý by mal byť zložený preddavok použitý. Okresný súd sa účelnosťou a dôvodmi vôbec nezaoberal. Pritom je zrejmé, že zloženie tak enormne vysokej sumy nemôže slúžiť racionálnemu cieľu. V tomto type konania objektívne nemôžu vzniknúť také trovy, ktoré by mali byť kryté tak enormne vysokou sumou preddavku. Účel návrhu je preto podľa sťažovateľiek viac než zrejmý; ide o to, aby boli postavené do bezvýhodiskovej situácie tak, aby rezignovali na uplatňovanie svojich legitímnych práv a prestali žiadať od žalovanej náhradu škody a nemajetkovej ujmy.

V súvislosti s rozhodovacou činnosťou ústavného súdu sťažovateľky poukazujú na vec vedenú pod sp. zn. I. ÚS 112/2012, v rámci ktorej sťažovateľ namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru tým, že Okresný súd Poprad svojím uznesením uložil sťažovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania vo výške 792 850 €. Ústavný súd uznesením sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 7. marca 2012 prijal sťažnosť na ďalšie konanie a zároveň odložil vykonateľnosť napadnutého uznesenia Okresného súdu Poprad a neskôr „*nálezom I. ÚS 112/2012-30 rozhodol, že základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces bolo porušené postupom a uznesením Okresného súdu Poprad č. k. 13 C 270/08-938 z 9. januára 2012, t. j. vydaním uznesenia o povinnosti zložiť preddavok na trovy súdneho konania. ...*

Z uvedeného sa javí, že v právne zhodných veciach, kde nevystupuje ako sťažovateľ L. a. s. sa Ústavný súd SR bude meritórne zaoberať sťažnosťou a prijme ju na ďalšie konanie a dokonca konštatuje porušenie základných práv sťažovateľa, avšak vo veciach, v ktorých vystupuje ako sťažovateľ L. a. s. sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú. ...

Spomenutý postup Ústavného súdu SR a protichodné rozhodnutia v právne zhodných veciach svedčia o nekonzistentnom rozhodovaní Ústavného súdu SR. Taký postup prispieva k porušovaniu základných práv a právnej neistote.“

Sťažovateľky navrhujú, aby ústavný súd o ich sťažnosti rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie nimi označených článkov ústavy, dohovoru a dodatkového protokolu napadnutým uznesením okresného súdu, zruší napadnuté uznesenie a vec vráti na ďalšie konanie. Požadujú tiež priznanie finančného zadost'učinenia v sume 500 €, ako aj úhradu trov konania.

Z uznesenia okresného súdu č. k. 19 C 124/2010-238 z 1. marca 2013 vyplýva, že ním bola sťažovateľke v 1. rade uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania vo výške 16 500 € a sťažovateľke v 2. rade vo výške 645 465,84 € na účet okresného súdu do 60 dní od právoplatnosti napadnutého uznesenia. Sťažovateľky sa domáhajú proti žalovanej zaplata sumy 13 883 769,64 € ako náhrady majetkovej škody a nemajetkovej

ujmy z titulu nesprávneho úradného postupu Okresného súdu Považská Bystrica, pretože „neprijal návrhy spoločnosti na začatie občianskeho súdneho konania podané elektronickou formou dňa 24. 7. 2006“ a žalovaná podaním doručeným okresnému súdu navrhla, aby okresný súd vyzval sťažovateľky na zloženie preddavku na trovy konania vo výške určenej podľa § 141a ods. 2 OSP. Okresný súd 9. novembra 2012 a 28. januára 2013 vyzval sťažovateľky na preukázanie majetkových pomerov a doručenie tlačiva na dokladovanie pomerov účastníka konania požadujúceho priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v lehote 15 dní. Sťažovateľka v 1. rade v odpovedi na výzvu doručenú okresnému súdu 21. decembra 2012 a sťažovateľka v 2. rade v odpovedi na výzvu doručenú okresnému súdu 12. februára 2012 uviedli, že v napadnutom konaní sú vecne oslobodené od súdnych poplatkov podľa § 4 ods. 1 písm. k) zákona o súdnych poplatkoch. Vecné oslobodenie sa podľa sťažovateľiek vzťahuje na celé konanie, a preto nie je dôvod, aby boli sťažovateľky posudzované z pohľadu splnenia predpokladov na oslobodenie od súdnych poplatkov. Sťažovateľky argumentovali ďalej tým, že žalovaná neuviedla žiadne dôvody na podanie návrhu na zloženie preddavku. Sú tiež toho názoru, že v konaní neboli a ani nebudú vykonávané také dôkazy, ktoré by vyvolali potrebu úhrady na strane štátu, a preto zloženie preddavku na trovy konania považujú za účelové obmedzovanie ich práva na prístup k súdu a na súdnu ochranu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti

navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva podľa čl. 1 dodatkového protokolu postupom okresného súdu v napadnutom konaní

Zo sťažnosti možno vyvodiť, že jej podstatou je námietka sťažovateľiek, podľa ktorej napadnutým uznesením okresného súdu došlo k neprípustnému zásahu do ich základného práva na súdnu ochranu, a to konkrétne do ich práva na prístup k súdu, keďže v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety OSP ak navrhovateľ preddavok v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku zastaví.

Podľa názoru ústavného súdu je v posudzovanom prípade už na prvý pohľad zrejmé, že napadnutým uznesením okresného súdu k neprípustnému zásahu do označeného základného práva dôjsť nemohlo. Samotné vydanie napadnutého uznesenia, ale ani nadobudnutie právoplatnosti tohto uznesenia nemá totiž bez ďalšieho za následok stratu prístupu k súdu pre sťažovateľky. K dôsledkom, na ktoré sťažovateľky v sťažnosti poukazujú, by totiž mohlo dôjsť až prípadným vydaním uznesenia o zastavení konania v zmysle už citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (obdobne pozri napr. II. ÚS 129/2012, II. ÚS 135/2012).

Na rozdiel od uznesenia o povinnosti zložiť preddavok v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety OSP proti uzneseniu o zastavení konania je prípustné odvolanie a vo vzťahu

proti prípadnému nepriaznivému potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu prichádza do úvahy aj podanie dovolania, a to s prihliadnutím na dôvod uvedený § 237 písm. f) OSP. Tak v rámci odvolacieho konania, ako aj v rámci dovolacieho konania proti prípadnému uzneseniu okresného súdu o zastavení konania budú mať sťažovateľky možnosť uplatňovať všetky tie zásadné námietky, ktoré sú obsahom sťažnosti podanej ústavnému súdu. Všeobecné súdy preto v takomto prípade budú mať možnosť skúmať, či prípadné zastavenie konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania je v danom prípade zlučiteľné s tými právami, porušenie ktorých sťažovateľky touto sťažnosťou namietajú. Za týchto okolností ústavný súd považuje podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy za predčasné, keďže sťažovateľky budú mať v ďalšom priebehu napadnutého konania k dispozícii účinné právne prostriedky na ochranu svojich základných práv podľa čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a čl. 1 dodatkového protokolu.

Na základe uvedeného ústavný súd sťažnosť sťažovateľiek pri predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde odmietol ako neprípustnú.

Nad rámec odôvodnenia tohto rozhodnutia považoval ústavný súd za potrebné vyjadriť sa aj k námietke nekonzistentnosti jeho rozhodovacej činnosti v obdobných či rovnakých prípadoch. Sťažovateľky v tejto súvislosti s poukazom na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 6. júna 2012 uvádzajú, že ústavný súd sa „*v právne zhodných veciach, kde nevystupuje ako sťažovateľ L. a. s.*“ sťažnosťou meritórne zaoberá, sťažnosť prijme na ďalšie konanie a „*dokonca konštatuje porušenie základných práv sťažovateľa, avšak vo veciach, v ktorých vystupuje ako sťažovateľ L. a. s. sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú*“. V súvislosti s uvedeným ústavný súd nemá síce dôvod spochybňovať sťažovateľkami tvrdenú skutočnosť, že v obdobnej právnej veci nálezom sp. zn. I. ÚS 112/2012 zo 6. júna 2012 vyslovil porušenie práv podľa ústavy a dohovoru, ku ktorým malo dôjsť uznesením Okresného súdu Poprad č. k. 13 C 270/08-938 z 9. januára 2012, ktorým bola účastníkovi konania uložená povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, avšak zároveň zdôrazňuje, že s prihliadnutím na ďalšiu rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 129/2012, II. ÚS 130/2012, II. ÚS 131/2012, II. ÚS 132/2012, II. ÚS 133/2012, II. ÚS

134/2012, II. ÚS 135/2012 zo 16. mája 2012) išlo o ojedinelý (menšinový) názor jedného zo senátov ústavného súdu, ktorého ojedinelosť preukazuje aj uznesenie toho istého senátu (I. ÚS), ktorý v obdobnej veci (nie vo veci sťažovateľiek, pozn.) uznesením sp. zn. I. ÚS 440/2012 z 3. októbra 2012 (teda po vydaní uznesenia sp. zn. I. ÚS 112/2012) sťažnosť už meritórne neposudzoval, ale ju odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá, ústavný súd o ďalších návrhoch sťažovateľiek nerozhodoval.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. mája 2013